

Nova cita de sargantanes fòssils, *Podarcis* sp. (Lacertidae; Squamata), al Quaternari de Mallorca

Guillem Mas

Les cites de restes de rèptils fòssils del Plio-Quaternari de les Illes Balears han estat relativament escasses. Pel que fa al gènere *Podarcis*, Alcover *et al.* (1981) i Kotsakis (1981) presenten una relació de jaciments en els que ha estat citat aquest gènere, tots ells datats entre el Pliocè superior i l'Holocè, amb un total de 13 jaciments a Mallorca i 3 a Menorca. Es cita un nou jaciment per aquest gènere, en el que han estat localitzades noves restes d'aquesta sargantana.

LOCALITZACIÓ I DESCRIPCIÓ DEL JACIMENT:

"Cova Vella" de Son Lluís, ubicada a uns 800 m al SW de les cases d'aquesta finca del terme municipal de Porreres, al vessant Est del Puig de Son Mulet que fa fita de partió entre el municipi de Lluçmajor i Porreres. Es tracta d'una cavitat càrstica resultant de l'erosió realitzada al contacte discordant entre les calcàries del Mesozoic i els restes d'una platja pliocènica amb *Strombus* fortament consolidada formant una ampla sala inicial que es continua amb una mena de galeria amb espiral que va baixant perforant els materials mesozoics fins arribar als nivells freàtics actius constituint un petit llac al seu final. El Pliocè marí, que constitueix quasi tota la coberta de la sala inicial de la cova a estat citat i estudiat per Colom *et al.* (1968).

TAFONOMIA, SEDIMENTOLOGIA I CRONOSTRATIGRAFIA:

A una de les parets laterals de la sala inicial de la cova formada per grans blocs caiguts del sostre recoberts per successives colades estalagmítiques, va ésser localitzada una microbretxa ossífera contenint abundants restes d'òssies de petits vertebrats atribuïbles, quasi a la seva totalitat, al glírid *Hypnomys morpheus* Bate, 1918 entre les que s'han pogut recuperar els

restes de *Podarcis* sp. aquí citats. Aquestes restes de petits vertebrats pareixen provenir, pràcticament en la seva totalitat d'egagròpiles d'aucel strigiformes, molt possiblement del gènere *Tyto* sp. del que han estat citades almenys dues espècies al Plistocè de Mallorca (Alcover *et al.* 1981). Molts altres aucells regurgiten també egagròpiles, però sols les d'rapinaire nocturn, principalment les de gran talla, tenen els ossos intactes (Mayol, 1978). L'acumulació de restes provinents d'egagròpiles, originant uns acumulats importants d'ossets de petits vertebrats que, en condicions favorables, poden arribar a donar lloc a les famoses bretxes ossíferes (Alcover *et al.*, 1981). En aquestes bretxes es poden trobar restes de ratonats i petits rèptils (com les sargantanes) en petita proporció, ja que els quiropters i els petits rèptils constitueixen preses eventuals dels aucells estrigiformes; constituint actualment, el dragó (*Terentola mauritanica*) u 8,6 % de les captures (el 5,9 % en biomassa) de l'òliba (*Tyto alba*) i Menorca (De Pablo, 2000). La microbretxa ossífera d'egagròpils localitzada constitueix un borsa d'ossets ocupant un àrea d'uns pocs decímetres quadrats i un gruix entre 0'5-4'5 cm; situada entre dues capes de colada estalagmítica, constituint la capa superior l'última colada formada amb un gruix actual de 2-3 cm. Els ossets suposen pràcticament més del 95 % de la composició de la microbretxa, estant fortament cementats els que es troben en contacte directe amb la colada estalagmítica superior que els cobreix, trobant-se pràcticament deslliurats cap a la base de la mateixa. Els ossets solts presenten microconcrecions calcàries de col·l terròs que arrebossen les peces. El poc gruix de la colada superior així com la falta cementació dels ossets situats a la base de la microbretxa, ens poden situar les restes dins del Plistocè superior - Holocè.

MATERIAL RECUPERAT:

D'entre els ossets deslliurats de la bretxa, s'han pogut recuperar un total de 5 restes d'òssies corresponents al gènere *Podarcis* (vegeu, més avall, figura 1.- Dentari incomplet, de talla robusta, que conserva 6 dents completes, més u fragment d'una altra:

Llargària màxima conservada: 8 mm

Altura màxima (corresponent a la branca vertical): 3 mm

2.- Dentari incomplet, de talla menor, que conserva 8 dents completes, més 3 alvèols amb dents incompletes:

Llargària màxima conservada: 6 mm

Altura màxima (corresponent a la branca vertical): 2,2 mm

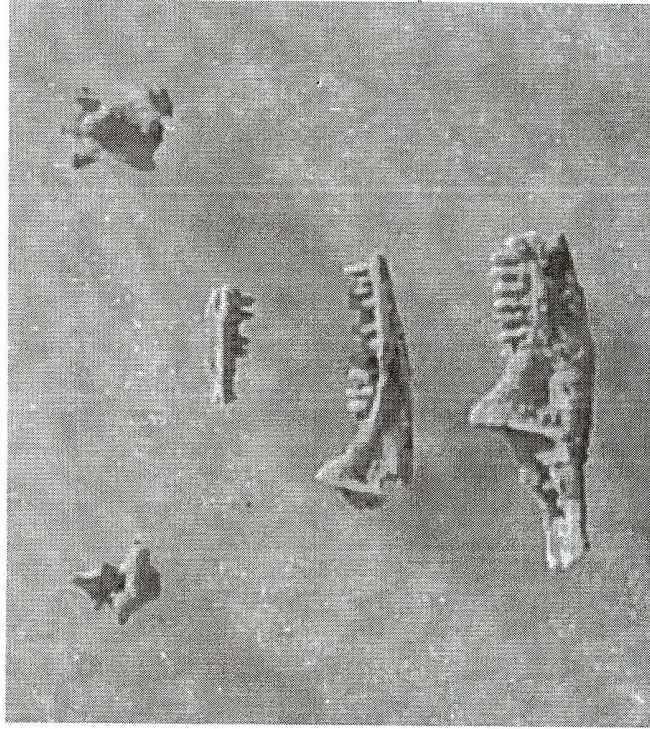
3.- Fragment de maxil·lar, que conserva les restes d'un total de 9 dents:

Llargària màxima conservada: 3 mm

Altura màxima conservada: 0,9 mm

4.- Vèrtebra, amb una llargària cefalo-caudal màxima de 2,5 mm

5.- Vèrtebra, amb una llargària cefalo-caudal màxima de 1,5 mm

Les dents es corresponen amb un tipus clarament omnívor-herbívor (Herrel *et al.*, 2004), conservant algunes, generalment les més posteriors, una corona tricúspide; essent les corresponents al maxil·lar, de menor mida que les dels dentaris.

DISCUSSIÓ/CONCLUSIÓ:

Durant el Miocè superior, Mallorca i Menorca van ser presumiblement colonitzades per alguna espècie del gènere *Podarcis*. Els jaciments Pleistocè superior i de l'Holocè han proporcionat restes atribuïbles possiblement a l'espècie vivent *Podarcis lilfordi* (Günther, 1874).] restes aquí citades son atribuïbles a alguna subespècie de *P. lilfordi* Plistocè superior o Holocè de Mallorca, actualment descomparatges d'aquesta illa i també de Menorca, presumiblement degut a la introducció de serps a aquestes dues illes per part de l'home. Una determinació subespecífica, com la realitzada per Kotsakis, 1981, es bastant arrisca extremada, ja que factors com la variabilitat individual juntament a l'escassetat de restes significatiu limiten i dificulten aquesta possibilitat

Bibliografia

- Alcover, J.A.; Moyà-Solà, S. i Pons-Moyà, J. 1981. *Les quimeres passat. Els vertebrats fòssils del Plió-Quaternari de les Balears Pitiüses*. Ed. Moll. Monografies Científiques, 1. 265 pp. Palma Mallorca.
- Colom, G.; Sacares, J. i Cuerda, J. 1968. Las formaciones marinas: dunares pliocénicas de la región de Lluçmajor (Mallorca). *B Soc. Hist. Nat. Balears*, 14: 46-61.
- De Pablo, F. 2000. Alimentación de la Lechuza Común (*Tyto alba*) Menorca. *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 43: 15-26.
- Herrel, A.; Vanhooydonck, B. i Van Damme, R. 2004. Omnivory lacertid lizards: adaptative evolution or constraint?. *J. Evol. Biol.* 17: 974-984.
- Mayol, J.M. 1978. *Els auceïls de les Balears*. Ed. Moll. Manu d'introducció a la naturalesa, 2. 150 pp. Palma de Mallorca.
- Kotsakis, T. 1981. Le lucertole (Lacertidae, Squamata) del Pliocene Pleistocene e Olocene delle Baleari. *Boll. Soc. Hist. Nat. Balea* 25: 135-150.